

Св. Кирил е роден около 315 г. След като прекарал известна част от живота си като отшелник и подвижник, бил приет в клира и посветен първоначално в дяконски и презвитерски чин, а през 346 г. тогавашният Йерусалимски епископ Максим го избира да подготвя оглашените за кръщение и да наставлява новопокръстените. Необикновено старателното и в голяма степен плодотворно изпълнение на това свещеническо задължение става причина през 350 г., след смъртта на епископ Максим, Кирил да бъде избран за негов наследник.

Три пъти Йерусалимският светител бил свалян от епископската катедра заради своята твърдост и ревност към чистотата на православната вяра по време развихрилата се арианска ерес. Св. Кирил взема дейно участие на II Вселенски събор (381 г.). Доживява до дълбока старост, ползва се с голямо уважение от цялата църква. Починал през 386 г. Църковните отци и писатели го наричат "мъж със свят живот" и "защитник на апостолското учение".

Петте тайновъведителни поучения са предназначени за новопокръстените и се явяват прекрасен образец за християнска проповед, приспособена към начинаещите във вярата, а също така и важен паметник на светоотеческата писменост, съдържащи в себе си догматическото учение на целия християнски символ. От словата на св. Кирил научаваме също така и важни подробности за литургическата практика на древната църква.

ПЕТ КАТЕХИТИЧЕСКИ СЛОВА КЪМ НОВОПРОСВЕТЕНИТЕ1

Първо тайновъведително² поучение³

Към новопросветените и върху четивото из Първото съборно послание на Петър от "бъдете трезви, бъдете бодри" до края⁴

1. Отдавна жадувах, верни и любими чеда на Църквата, да ви поговоря за духовните и небесни тайнства. Но понеже мъдро се отклонявах предвид, че ще бъдете по-силни във вярата, изчаках досега⁵, за да ви науча на онези неща, които са ми известни от опита при ръководенето на светлите и благоуханни пасбища, които има в тази градина⁶. Ето, вие вече станяхте способни да приемате учението за божествените тайнства благодарение на божественото и животворящо Кръщение. Затова, най-сетне, остава да ви сложа трапезата на вече по-съвършеното учение, в което грижливо ви възпитахме, за да видите силата на това, което сте придобили в навечерието на Кръщението.

2. Първо влязохте в предверието на кръщената⁷ и обърнати на запад чухте, че трябва да прострете ръце и да се отречете от сатаната така, сякаш той сам присъстваше пред вас.

Необходимо е да знаете, че в историята на Ветхия Завет има следния преобраз.

Щом фараонът - най-жестокият и свиреп тиранин - поробил свободния и благороден еврейски народ, Бог изпратил Моисей да го избави от злото на египетското робство. И след като евреите намазали вратите на къщите си с агнешка кръв - защото Господ нямало да погуби тези, които имали кръвав знак⁸ - еврейският народ се освободил по чуден начин. След това ненавистникът преследвал освобождавания се народ чак до морето, където видял чудото с неговото разделяне и когато тръгнал след оставените по дъното следи, тутакси се оказал потопен и удавен в Червено море.

3. Сега нека да преминем от Стария Завет към Новия, от образа към действителността. Както Моисей бил проведен от Бога в Египет, така и Христос бил изпратен от Отца в света. Както единият извел угнетения народ от Египет, така и Другият избавил изтезаваните от греха хора в света. Както агнешката кръв избави от гибел къщите, така и кръвта на непорочния Агнец Иисус Христос обърна демоните в бягство⁹. Както онзи тиранин преследвал еврейския народ чак до морето, така и дръзкият, безсрамен и

причиняващ нещастие демон съпровожда хората до спасителния за тях извор. Както първият се оказал внезапно потопен в морето, така и демонът бива погубен в спасителната вода¹⁰.

4. Но все пак, нека се върнем на думата си, вие чувате, че трябва да прострете ръце и така сякаш той е пред вас, да кажете: Отричам се от теб, сатана!. Искам да ви обясня защо се обръщате на запад. Причината е в това, че там е мястото, откъдето идва мракът и тъй като онзи мрак държи властта си, управлявайки в мрак, затова символично поглеждайки на запад се разделяте с онзи мрак и с неговия тъмен управител.

Какво, прочее, казвате вие с думите: Отричам се от теб, сатана!?

"Отричам се от теб, зъл и свиреп тиранино, и повече не ще се страхувам от теб и от твоята сила. Защото от нея ме освободи Христос, като стана причастен към моята кръв и плът, за да обезсили със смъртта Си смъртта и повече да не се подлагам на робството ти. Отричам се от теб, ужасно същество, от твоята лицемерна преданост и от твоето беззаконие, предизвикало измяната на нашите прародители".

5. Във втората част на изречението бяхте научени да казвате: ... и от всички твои дела. А всички дела на сатаната са греховете, от които вие се отричате както от онзи тиранин, който побегна с цялото си въоръжение.

В частност¹¹ целият грях се заключава в делата на дявола. Освен това обърнете внимание, че това, което казвате, ще се случи в онова страшно време, описано в Божиите книги¹². От друга страна докато някой извършва грехове, той се нарича грешник.

Отречете се сега от делата на станата, казвам, от всички дела и помисли, които са против Словото¹³.

6. След това казвате: ... и от цялата ти свита¹⁴. А свитата на дявола са зрелищата и

хиподрумите, ловуването и цялата тази суета, от която светията се моли на Бога да се освободи, като казва: отвърни очите ми, да не виждат суета¹⁴. Недейте ревностно да се привързвате към зрелищата, нито сетне към шутовото безчинство с цялото му безсрамие, нито към бесовските игри на женоподобните мъже, нито към тези, които ходят да ловят зверове, задоволявайки злощастния си стомах. Защото тези, които служат на своите стомаси, сами ще се превърнат в храна на зверовете¹⁶. Право да си кажа, ще влязат в единоборство - съсипвайки живота си - с домашния "бог" на стомаха¹⁷. Бягайте и от хиподрумите - бесовско зрелище, въвличащо в нещастие душите на хората.

Това е именно цялата свита на дявола.

7. Но надвисналите опасности от идолските държества са често дори месото или хлябът, или други такива неща, които са били осквернени във възхвала на всевъзможни нечестиви демони, събрани в служба на дявола. Също както хлябът и виното преди епиклезата на евхаристията¹⁸ и поклонението на Св. Троица са най-обикновен хляб и вино, но по време на епиклезата хлябът става Тяло Христово, а виното - Кръв Христова, така и ястията в служба на станата, които по природа са съвсем обикновени, след призоваването на демоните стават нечисти.

8. След това казвате: ... и от цялата ти служба. А службата на дявола се състои в молитвата, произнесена в чест на бездушните идоли, паленето на огньове или вдигането на пушечи пред изворите и реките, а някои дори, като се заблуждават, вярват на съновидения и видения, предполагайки че лечението се постига по плътски начин. Не взимайте участие в такива неща като птицегадания, прорицания, жречески предсказания, не носете суеверни амулети или плочки с надписи¹⁹, не правете магии или други измамни действия, които са в служба на дявола. Бягайте, прочее, от това!

Отстъпвайте постепенно от станата и се съединете с Христа. Откъснете се от жестокия тиранин, който от древни времена ви е присвоил и ви измъчва в жестоко робство, а сега още повече ви е поробил. Утвърдете се в Христа и се старайте да Го опознавате.

Не сте ли слушали древната история за Лот и неговите дъщери, която се отнася точно за нас?²⁰ Не този ли се спаси, който слезе отатък планината, а жената, която не го направи, се превърна в солена стълб за вековете²¹, напомняйки ни за свободния избор и

измамното обръщане назад?

Запомнете това за себе си и не се обръщайте назад, докато държите ръката си на ралото²². Не се обръщайте пак към горчивите дела на този живот, а бягайте от планината към Иисуса Христа - Камъка, отсечен без помощта на ръце, Който изпълни цялата вселена²³.

9. След като се отречете от сатаната, ставате свободни от цялата му воля, от древния завет, който води към ада и се отваря за вас Божият рай, който е засаден на изток и откъдето нашият прародител е бил изгонен заради първородния грях. Затова символично се обръщате от запад към изток - страната на светлината. Тогава трябваше да изречете: Вярвам в Отца и Сина, и Светия Дух, и в едно покаяно кръщение. За Тях ви бе говорено по-обширно, както ни е научила Божията благодат в предишните катехитически слова²⁴.

10. Бъдете постоянно трезви в тези думи. Защото нашият противник - дяволът, както отпреди знаете, като рикаш лъв обикаля и търси кого да глътне²⁵, но смъртта ще бъде погълната навеки²⁶ от прераждането на Св. Кръщение, защото Бог ще прости за всяка сълза от всяко лице.

Не скърбете, че сте съблекли ветхия човек, а празнувайте, защото сте облечени с одеждата на спасението - Иисус Христос²⁷.

11. И тогава вече влязохте във вътрешната част на кръщелната.

По воля Божия, щом като веднъж преминем от тайновъведителните слова към Сятая Святих, тогава там ще съзрем образците на съвършенството.

На Бога Отца е славата, силата и великолепието, със Сина и Светия Дух, вовеки веков. Амин.

Превод от старогръцки: Никола Антонов

1 В древната християнска църква тайнството Кръщение се е наричало Просвещение (φωτισμός). От тази дума произхожда и прилагателното новопросветен (νεωφωτιστος), което ще рече неотдавна просветен, новопокръстен. Преводът от старогръцки е направен по текста в Ловягин, Е. Избранныя места из греческих писаний святых отцев церкви до IX века, Санктпетербург, 1884, стр. 193 - 214.

2 От μυστήριον и αὐω е съставена думата μυσταῶνυα, т.е. въведение в тайнствата, преподаване на учението за тайнствата, ръководене в познанието на тайнствата.

3 Κατηχεῶ (от ката и ηχος) - огласявам, проповядвам. В частност - преподавам първоначално учение, наставление за приемане на тайнствата.

4 1Петр. 5: 8 -14

5 Очевидно св. Кирил произнася тези катехитически слова на вече кръстени християни. Т.е. необходимо е да правим разлика между поучения към оглашени и към новопокръстени. Изглежда той е следвал практиката в периода на огласяване само да въвежда във вярата, а едва след кръщението да разяснява смисъла на самото кръщение като последование и символика.

6 Има предвид Църквата. Думата παραδεισος означава ограден двор, с нея се означава и Райската градина, която е предобраз на Христовата църква.

7 Св. Кирил изобразява кръщелната като особено здание, имащо προαυλιον οικον - т.е. предверие или портик - и εσωτερον οικον - вътрешна част.

8 Изх. 12: 22 - 28

9 Ако се преведе аналитично, ще бъде: "... се превърна в средство за обръщане в бягство" (φυγαδευτηριον).

10 Водата на Кръщението.

11 Κατ' εἶδος. Израз, противоположен на γενικως - въобще, изобщо. Иначе ако трябваше да се каже "целият вид на греха", то би било написано "παν εἶδος της αμαρτίας".

12 В някои ръкописи се чете "εν αορατοις βιβλαιοις" - в невидимите книги, т.е. в тези книги, за които се говори в Откровение (Откр. 20: 12).

13 Παρα Λογον - против Словото Божие, т.е. Библията.

14 Думата е πομπη - шествие, свита.

15 Пс. 118: 37

16 Т.е. в храна на бесовете.

17 Фил. 3: 19

18 Епиклезата е главният момент от Св. Евхаристия, когато хлябът и виното се претворяват в Тяло и Кръв Христови под действието на Св. Дух.

19 Εν πεταλοις επιγραφαις - листове или пластински от метал, камък или дърво (лат. laminae) с различни суеверни надписи.

20 Бит. 19: 15 - 30

21 Подчертава, че соленият стълб дълго време е бил запазен на мястото, където е

Написано от Св. Кирил Йерусалимски
Вторник, 12 Март 2013 00:07

станало известното събитие с жената на Лот. В полза на този факт свидетелства и св. Климент Римски (1Кор. 1: 11).

22 Лука 9: 62

23 Дан. 11: 45

24 Т.е. в огласителните слова преди Св. Кръщение.

25 1Петр. 5: 8

26 Ис. 5: 8

27 Рим. 13: 14{jcomments off}